

Nationaldagsfirande i Sverige 2011 och 2016

Klara Bové och Henrik Oscarsson [SOM-rapport nr 2017:3]

Innehåll

Den nationella SOM-undersökningen 2016	1
Tabell 1 Svenska folkets ritualer och högtider. Andel som under det senaste året gjort något av följande saker (procent)	3
Tabell 2 Andel som uppger att de firade Sveriges nationaldag den 6 juni 2011 och 2016 (procent, procentdifferens).....	4
Tabell 3 Andel som uppger att de firade Sveriges nationaldag den 6 juni 2011 och 2016 (procent, procentdifferens).....	5

SOM-INSTITUTET
SAMHÄLLE OPINION MEDIER

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Introduktion

SOM-undersökningarna genomförs varje år sedan 1986 av SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Syftet med undersökningarna är att kartlägga svensk opinionsbildning och belysa hur svenska folkets vanor och attityder förändras över tid. SOM-institutet är en samverkan mellan två institutioner vid Göteborgs universitet: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) och Statsvetenskapliga institutionen. Den nationella SOM-undersökningen genomförs i samverkan med forskare från olika discipliner främst inom samhällsvetenskap.

SOM-undersökningens rapportserie står för en betydande del av resultatredovisningen av SOM-undersökningarna. Resultat publiceras även i form av presentationer och djupare analyser i de återkommande forskarantologierna. Alla publikationer finns tillgängliga för nedladdning på SOM-institutets webbsida www.som.gu.se. En utförlig metoddokumentation från den nationella SOM-undersökningen 2016 tillgängliggörs på hemsidan i juni 2017.

Den nationella SOM-undersökningen 2016

Fältarbetet för den nationella SOM-undersökningen följer i huvudsak samma upplägg från år till år. 2016 års SOM-undersökning använde en undersökningsdesign som kallas blandad datainsamling (*mixed mode*) vilket innebar att data primärt samlades in via postenkäter, men respondenterna gavs även möjlighet att fylla i enkäten på internet.

Undersökningen skickades ut till ett systematiskt sannolikhetsurval av den svenska befolkningen. Urvalsramen innefattade alla svenska och utländska medborgare som har sin primära adress i Sverige och som är mellan 16 och 85 år. År 2016 ingick 20 400 personer i det totala urvalet. Den totala urvalsstorleken delades in i sex jämnstora grupper till vilka olika editioner av SOM-undersökningen 2016 skickades till. Samtliga formulär innehöll 12 sidor med frågor varav ca 8 sidor är gemensamma för samtliga editioner och övriga sidor är fyllda med projektspecifika frågor vilka varierar mellan formulären.

Svaren samlades in mellan den 16 september 2016 och 31 januari 2017. En stor andel av svaren inkom tidigt och 30 dagar in i fältarbetet hade närmare 80 procent av de slutgiltiga svaren kommit in. Under fältperioden genomfördes en serie påminnelser via post, telefon och SMS.

Svarsfrekvens och representativitet

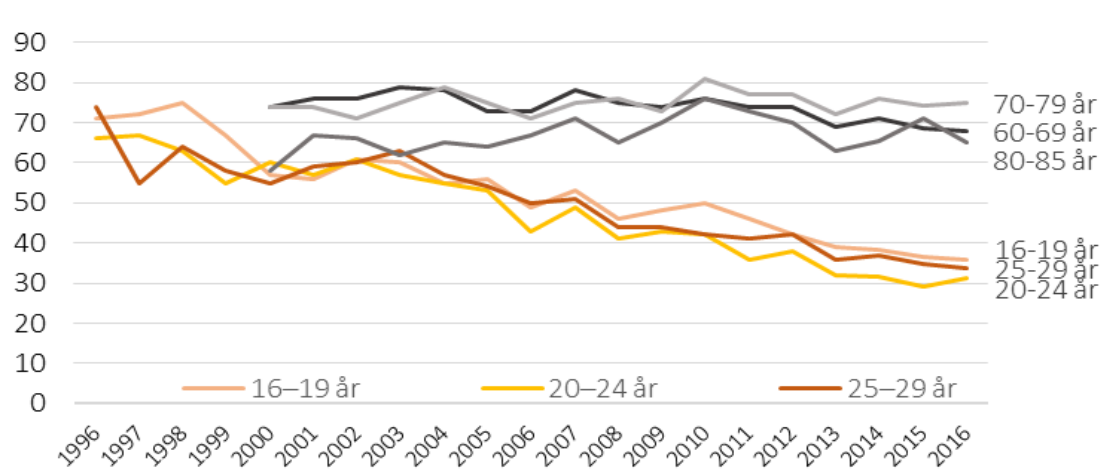
Av det ursprungliga urvalet på totalt 20 400 personer var det 9 828 personer som besvarade och skickade in formuläret vilket motsvarar en nettosvarsfrekvens på 51 procent¹.

Vilka som svarar och vilka som inte svarar på en frågeundersökning har betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Om en viss grupp är underrepresenterad och samma grupps svar tenderar att skilja sig från övrigas blir studiens resultat mindre giltiga för populationen som helhet. Trots att hälften av respondenterna inte svarar på enkäten är den demografiska representativiteten i

¹ I nettosvarsfrekvensen har det så kallade naturliga bortfallet definierats bort. Till det naturliga bortfallet förs personer som är fysiskt eller mentalt oförmögna att svara på enkäten, personer som är avlidna, bortresta under större delen av fältperioden, emigrerade, har språksvårigheter eller inte alls talar svenska. Sammanlagt 1 033 personer, motsvarande 5,1 procent, har räknats bort som naturligt bortfall.

svarsgruppen god i de flesta avseenden. I figur 1 görs det däremot tydligt att en minskad andel i de yngre åldersgrupperna svarar på SOM-undersökningarna.

Figur 1 Svarsfrekvens i olika åldersgrupper 1996-2016 (procent)

Träffsäkerheten i attitydfrågor om politiska förslag och bedömningar av ekonomin är hög trots de sjunkande svarsfrekvenserna. Frågor där det existerar större generationsskillnader, exempelvis nyhetskonsumtion, påverkas däremot något mer av att delar av befolkningen har en lägre representation i svarsunderlaget².

Procentskattningar och felmarginaler

SOM-undersökningarna bygger på ett slumpmässigt urval av den svenska befolkningen 16-85 år. Resultat från sådana urvalsundersökningar är alltid förknippade med en osäkerhet som kan uttryckas i form av en felmarginal. Med hjälp av en felmarginal går det att beräkna ett konfidensintervall kring till exempel en procentskattning. Vi kan förvänta oss att procenttalet för hela populationen befinner sig inom konfidensintervallet i 95 fall av 100 i en tänkt situation med många upprepade mätningar. Att vara medveten om felmarginalen gör att vi lättare undviker att dra slutsatser om förändringar eller gruppskillnader som enbart beror på slumpen. Tabellen nedan ger några exempel på hur stor felmarginalen är vid olika gruppstorlekar och procentskattningar.

Tabell 1 Lathund för procentskattningar vid olika gruppstorlekar (felmarginaler och procentenheter)

Skattning	100	200	400	800	1000	2000
50 procent	±9,8	±6,9	±4,9	±3,5	±3,1	±2,2
30 procent	±9,0	±6,4	±4,5	±3,2	±2,8	±2,0
10 procent	±5,9	±4,2	±2,9	±2,1	±1,9	±1,3
6 procent	±4,7	±3,3	±2,3	±1,6	±1,5	±1,0
2 procent	±2,7	±1,9	±1,4	±1,0	±0,9	±0,6

SOM-institutet har i samverkan med Stiftelsen Sveriges Nationaldag undersökt firandet av Sveriges nationaldag. Frågorna om nationaldagsfirande ställdes i formulär 3.

² Elias Markstedt (2014) Representativitet och viktning. SOM-rapport 2014:20, SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Tabell 1 Svenska folkets ritualer och högtider. Andel som under det senaste året gjort något av följande saker (procent).

	2011	2016	Förändring	Signifikans
Firade jul	–	94		
Firade din egen födelsedag	86	85	-1	-
Firade midsommar	86	84	-2	-
Varit på semesterresa utomlands	57	61	+4	*
Tittade på finalen i Eurovision Song Contest	–	55		
Tittade på finalen i Melodifestivalen	53	–		
Tände ljus vid någons grav i samband med alla helgons dag	51	–		
Firade alla hjärtans dag	–	40		
Firade skolavslutning	40	38	-2	-
Firade Sveriges nationaldag den 6 juni	25	31	+6	*
Firade Halloween	–	19		
Besökte musikfestival	–	18		
Var i kyrkan på 1:a advent	13	13	±0	-
Besökte midnattsmässa eller julotta	11	–		
Besökte gudstjänst under påskhelgen	10	–		
Deltog i 1:a maj-demonstration	3	4	+1	-
Deltog i demonstration mot rasism	3	–		
Firade avslutningen av ramadan (eid al-fitr)	2	3	+1	-
Deltog i Prideparad	1	3	+2	-

Kommentar: Frågan lyder: 'Under de senaste 12 månaderna, gjorde du något av följande?'. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Statistiskt signifikanta skillnader mellan 2011 och 2016 (tvåsidiga test för skillnader mellan procenttal) har markerats med stjärnor. *= $p < .10$, **= $p < .05$, ***= $p < .01$. Lägst antal svarande 2011: 3 072 och 2016: 1 621.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 2011 och 2016.

Tabell 2 Andel som uppger att de firade Sveriges nationaldag den 6 juni 2011 och 2016 (procent, procentdifferens)

	2011			2016			Differens	Signifikans
	Procent 'Ja'	Felmarg	Antal	Procent 'Ja'	Felmarg	Antal		
Samtliga	25	±1,5	3 090	31	±2,3	1 623	+6	***
Kön								
Kvinna	25	±2,1	1 645	31	±1,8	875	+6	***
Man	26	±2,3	1 445	32	±2,0	745	+6	***
Ålder								
16–29 år	23	±2,5	481	30	±3,8	230	+7	**
30–49 år	24	±1,8	937	32	±2,7	442	+8	***
50–64 år	20	±1,9	849	28	±2,7	457	+8	***
65–85 år	33	±2,0	823	35	±2,6	494	+2	-
Utbildning¹								
Låg	27	±3,6	572	32	±3,4	253	+5	-
Medellåg	23	±2,7	906	32	±2,4	500	+9	***
Medelhög	26	±3,3	680	36	±2,9	362	+10	***
Hög	25	±2,1	779	26	±2,5	481	+1	-
Stadland								
Ren landsbygd	22	±4,1	451	30	±5,8	237	+8	**
Mindre tätort	27	±3,5	610	29	±5,0	314	+2	-
Stad eller större tätort	26	±2,3	1 411	34	±3,4	767	+8	***
Sthlm, Gbg, Malmö	24	±3,8	492	26	±5,1	280	+2	-
H-region								
Stockholm	27	±3,5	607	30	±4,7	359	+3	-
Större städer	26	±2,6	1 113	34	±3,9	561	+8	***
Mellanbygd	26	±3,7	536	33	±5,5	281	+7	**
Tätbygd	25	±6,7	162	26	±9,1	89	+1	-
Glesbygd	24	±6,4	171	29	±9,6	86	+5	-
Göteborg	23	±4,7	311	30	±7,0	167	+7	**
Malmö	20	±5,8	184	28	±9,7	83	+8	-
Uppväxt								
Sverige	24	±1,6	2 654	30	±2,5	1 413	+6	***
Annat land i Europa	26	±6,7	166	39	±10,0	92	+13	**
Annat land utanför Europa	35	±11,1	71	49	±13,0	57	+14	-
Föräldrars uppväxt								
Sverige	25	±1,6	2 744	29	±2,5	1 284	+4	***
Annat land i Europa	24	±4,5	341	39	±6,9	190	+15	***
Annat land utanför Europa	35	±8,7	115	44	±10,3	90	+9	-

Kommentar: ¹Låg = ej fullgjord obligatorisk skola eller grundskola, Medellåg = gymnasium, folkhögskola eller motsvarande, Medelhög = eftergymnasial utbildning, men ej examen från högskola/universitet, Hög = examen från högskola/universitet. Statistiskt signifikanta skillnader mellan 2011 och 2016 (tvåsidiga test för skillnader mellan procenttal) har markerats med stjärnor. *= $p < .10$, **= $p < .05$, ***= $p < .01$. Procentbasen utgörs av de som besvarat delfrågan.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 2011 och 2016.

Tabell 3 Andel som uppger att de firade Sveriges nationaldag den 6 juni 2011 och 2016 (procent, procentdifferens)

	2011			2016			Differens	Signifikans
	Procent 'Ja'	Felmarg.	Antal	Procent 'Ja'	Felmarg.	Antal		
Samtliga	25	±1,5	3 090	31	±2,3	1 623	+6	***
Ideologisk självplacering²								
Klart till vänster	17	±4,2	304	20	±6,2	158	+3	-
Något till vänster	22	±3,2	630	20	±4,5	309	-2	-
Varken eller	24	±2,8	875	35	±4,1	532	+11	***
Något till höger	27	±3,0	849	35	±4,7	399	+8	***
Klart till höger	37	±5,1	343	42	±7,2	182	+5	-
Partisynpati³								
Vänsterpartiet	13	±5,0	172	20	±8,0	95	+7	-
Socialdemokraterna	24	±3,0	774	28	±4,3	410	+4	-
Centerpartiet	30	±7,7	135	31	±8,3	119	+1	-
Liberalerna	30	±6,5	192	31	±9,7	88	+1	-
Moderaterna	28	±2,9	939	34	±5,1	354	+6	**
Kristdemokraterna	37	±10,3	84	41	±16,5	34	+4	-
Miljöpartiet	22	±4,4	337	22	±10,5	60	±0	-
Sverigedemokraterna	30	±7,4	148	41	±6,7	205	+11	**
Bett till Gud								
Minst någon gång i månaden	34	±3,7	622	47	±5,3	346	+13	***
Mindre än någon gång i månaden	23	±1,7	2 417	27	±2,5	1 250	+4	-
Förtroende för hur kungahuset sköter sitt arbete								
Mycket stort	46	±5,7	293	51	±7,0	195	+5	-
Ganska stort	32	±3,4	724	38	±4,6	419	+6	-
Varken stort eller litet	21	±2,4	1 069	25	±3,6	554	+4	-
Ganska litet	19	±3,6	448	26	±6,4	178	+7	-
Mycket litet	18	±3,5	456	23	±5,3	238	+5	-

Kommentar: ²Frågan lyder: 'Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?'. ³Frågan lyder 'Vilket parti tycker du bäst om idag?'. Statistiskt signifikanta skillnader mellan 2011 och 2016 (tvåsidiga test för skillnader mellan procenttal) har markerats med stjärnor. *= $p < .10$, **= $p < .05$, ***= $p < .01$. Procentbasen utgörs av de som besvarat delfrågan.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 2011 och 2016.

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen nationella och lokala frågeundersökningar och anordnar seminarier på temat Samhälle, Opinion och Medier.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.som.gu.se

